

Az ENSZ kíváncsi rád!

**Te
hogyan
látod?**

GYERMEKRÉSZVÉTELEN ALAPULÓ JELENTÉS A GYERMEKEK JOGAIRÓL AZ ENSZ GYERMEKJOGI BIZOTTSÁGA SZÁMÁRA

Készítette:

**Németh Barbara (szerk.), Balogh Karolina, Lányi Orsolya
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány
2019**

Tartalom

I. Gyermekrészvétel a jelentéstételben.....	3
I.1. Jelentéstételi kötelezettség	3
I.2. Gyerekek joga a véleménynyilvánításhoz.....	3
I.3. Gyerekek részvétele a jelentéstételben.....	4
a) Gyerekek szerepe a jelentéstételben.....	4
b) Etikai alapelvek.....	4
c) A gyermekrészvétel lehetséges módjai.....	5
d) A gyermekrészvétel kihívásai és a felnőttek szerepe	6
II. „Te hogy látod?” kampány.....	6
II.1. Háttér.....	6
a) Előkészítés	6
b) Célok	7
c) Ütemezés.....	7
d) Etikai megfontolások.....	8
II.2. A gyerekek véleménye	10
a) Online kérdőív	10
b) Fókuszcsoportok.....	12
II.3. Szemléletformálás	13
II.4. Gyerekek részvétele a kampányban.....	14
a) Részvételi lehetőségek.....	14
b) Gyermekjogi Követek munkája.....	15
II.4. Előrettekintés	16
III. Melléklet	17
a) Csatlakozó, együttműködő szervezetek (2019. február 5-én)	17
b) Hasznos linkek.....	17
c) Nemzetközi példák gyermekrészvételen alapuló gyermekjogi és emberi jogi jelentésekre	18
d) Fókuszcsoportos beszélgetések vezérfonala.....	18

I. Gyermekrészvétel a jelentéstételben

I.1. Jelentéstételi kötelezettség

1989-ben New Yorkban fogadták el a Gyermek jogairól szóló ENSZ egyezményt. Az ehhez csatlakozott tagállamoknak a gyermekjogok érvényesülését elősegítő tevékenységét **az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága** öt évente monitorozza. Hazánk 1991-ben csatlakozott az egyezményhez, a végrehajtásról szóló jelentés pedig 2019-ben válik újra esedékkessé. A jelentést főszabály szerint a tagállamok kormányainak kell elkészítenie, ugyanakkor a Bizottság alternatív jelentéseket is vár, többek között a gyerekekkel foglalkozó civil szférától, jogvédő intézményektől (pl. ombudsman) vagy szakértőktől. Az új, egyszerűsített eljárás szerint 2018 júniusában a Bizottság kérdéseket intézett a Kormányhoz (List of issues prior to the submission of the sixth periodic report of Hungary – [LOIPR](#)), melyek egyrészt a 2014-es jelentéstétel Záró Észrevételein, másrészt a civil szereplőktől előzetesen bekért véleményeken alapultak. A kérdések között szerepelt a testi fenyegetés, a családból anyagi okok miatt történő kiemelés, a roma gyerekek diszkriminációja, a fogamzásgátlás, a szexuális és mentális egészség, a tankötelezettségi korhatár, a menekült gyerekek jogait érintő változások, a gyerekszegénység és a jogszabályi változások hatásai is. A Kormánynak 2019 júniusáig kell benyújtania írásos jelentését a Bizottság számára.

A Bizottság ugyanakkor felismerte, hogy nem alkotható átfogó kép a gyerekek helyzetéről a gyerekek bevonása nélkül, ezért kifejezetten ösztönzi a gyerekek részvételét is a jelentéstételi folyamatban.

Az írásbeli jelentéseket elsőként a civilek és a gyerekek titkos, majd a Kormány nyilvános, online közvetített meghallgatása követi, 2020 januárjában pedig a Bizottság közzéteszi a jelentéstétel tanulságait összegző Záró Észrevételeket. Ebben értékeli a gyerekek jogainak helyzetét Magyarországon, és felszólítják az államot további intézkedések meghozatalára az aggodalomra okot adó területeken.

I.2. Gyerekek joga a véleménynyilvánításhoz

Az ENSZ Gyermekjogi egyezményének 12. cikke kimondja, hogy a gyerekek számára biztosítani kell a jogot, hogy minden őket érintő kérdésben szabadon kinyilváníthassák a véleményüket. A gyerekek véleményét – figyelemmel korukra és érettségi fokukra – kellő mértékben kell tekintetbe venni. Ez a jog az egyezmény egyik alapelve is, mely hangsúlyozza, hogy a gyerekek saját életükben kompetens, jogaikkal maguk rendelkező személyek.

A gyerekek részvételi joga minden gyereket megillet, akkor is, ha koruknál vagy képességeiknél fogva még nem képesek kifejezni verbálisan a véleményüket (pl. csecsemők). A felnőttek felelőssége, hogy elég információt és lehetőséget biztosítsanak ahhoz, hogy ezt kialakíthassák és kifejezhessék.

A gyerekeknek joguk van véleményt nyilvánítani akár egyénileg (pl. gyermekelhelyezésnél, hivatali eljárásokban, egészségügyi beavatkozásokban), akár kollektíven is (érdekképviselési

fórumokon, diákönkormányzatokban, tüntetéseken). Részvételük során konzultatív, kollaboratív és vezetői szerepeket tölthetnek be, melyek révén különböző területeken válik lehetővé számukra a kezdeményezés és a döntéshozatal.

Minden helyzetben, ahol gyerekek is érintettek, figyelni kell arra, hogy a véleménynyilvánítás joga összhangban legyen a gyermek többi jogával, és ne sértse például a védelemhez, a magánélethez, a tájékoztatáshoz való jogát, a diszkrimináció vagy a kihasználás tilalmát ([UNICEF, 2011](#)).

I.3. Gyerekek részvétele a jelentéstételben

a) Gyerekek szerepe a jelentéstételben

A gyerekeknek joguk van részt venni az őket érintő kérdésekben, így a jogaik érvényesülésének vizsgálatában is. A jelentéstételben való szerepük azonban nem csak emiatt jelentős: velük együtt hitelesebb, pontosabb kép alkotható jogaik hazai érvényesüléséről. A gyerekek a legjobban saját maguk ismerik az életüket, ők tudják igazán, hogy mi történik velük, mennyire elérhető számukra mindaz, ami egészséges testi, lelki, fizikai és szellemi jóllétükhöz, fejlődésükhöz szükséges. A monitorozásban való részvételük megmutatja a gyerekeknek, hogy fontos a véleményük, következménye van a jogaik sérülésének, és ők is tehetnek magukért és társaikért. Segíti az állampolgári kultúra fejlesztését, ami kedvezően hat vissza a nemzeti közműveltségre is. A teljes körű értékeléssel jobbra, hatékonyabbá válhat a gyerekekért folyó munka, és lehetővé válik, hogy bizonyítékokon alapulva, célzott módon támogathassuk fejlődésüket. A pozitív gyakorlatokban megerősítő hatása van, és ráirányítja a figyelmet a gyerekek számára legfontosabb kihívásokra. A gyerekvédelmi, gyereknevelési és szakmai módszerek átgondolására készítenek, és erősíti a felnőttek és a gyerekek közti kapcsolatot, tiszteletet és bizalmat.

b) Etikai alapelvek

A gyerekeknek a jelentéstételben való részvételéhez figyelembe kell venni bizonyos etikai és gyermekvédelmi szempontokat. Ezek biztosítják, hogy egyetlen gyermek se váljon mások érdekeinek eszközévé, illetve ne sérüljenek másként polgári vagy védelemhez való jogaik. A Gyermekjogi Bizottság [12. számú átfogó kommentárja](#) 9 alapelvet fogalmaz meg a gyerekek valódi részvételének biztosítására, melyeket a Bizottság a jelentéstételről szóló, a gyerekek részvételére fókuszáló dokumentumában is külön rögzít ([CRC/C/66/2](#)).

1. *Informatív és átlátható:* A gyerekeket tájékoztatni kell a jogaikról, és a részvételük folyamatáról, biztosítva annak átláthatóságát.
2. *Önkéntes:* A gyerekek részvételének önkéntesnek kell lennie. A gyerekek bármikor dönthetnek úgy, hogy nem folytatják a részvételt.
3. *Tiszteletteljes:* A gyerekeket és nézeteiket tiszteletben kell tartani, és lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kezdeményezzenek.
4. *Releváns:* A gyerekeket a számukra releváns kérdésekben kell meghallgatni, ahol képességeikre és tudásukra támaszkodva fejthetik ki a véleményüket. Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kiválasszák a számukra lényeges problémákat is.

5. *Gyerekbárát*: Megfelelő időt és erőforrást kell biztosítani annak érdekében, hogy a lehető legbiztonságosabb környezetben készülhessenek a gyerekek.
6. *Befogadó*: Minden gyereknek lehetőséget kell biztosítani a részvételre, elkerülve a hátrányos megkülönböztetés összes formáját. Különleges intézkedéseket kell hozni a marginalizált közösségekben élő gyerekek bevonására.
7. *Képzéssel támogatott*: A gyerekeknek és az őket segítő felnőtteknek fejleszteniük kell a feladataikhoz, részvételükhöz szükséges készségeket.
8. *Biztonságos és kockázatérzékeny*: A gyerekek részvételét támogató, segítő szervezeteknek rendelkeznie kell gyermekvédelmi irányelvekkel. A gyerekekkel dolgozó felnőttek felelősek a gyerekek biztonságáért.
9. *Elszámoltatható*: Tájékoztatni kell a gyerekeket arról, hogyan értelmezik és használják fel a nézeteiket.

A fenti alapelveket minden gyermekrészvételt elősegítő felnőttnek, gyereknek és szervezetnek be kell tartania. Ennek feltételeiről az [UNICEF kiadványa](#) ad részletesebb tájékoztatást.

c) A gyermekrészvétel lehetséges módjai

A gyerekek számára többféle lehetőség nyílik a jelentéstételben való részvételre: ([CRC/C/66/2](#)).

- Adatot gyűjthetnek arról, hogy milyenek látják saját helyzetüket, jogaik érvényesülését.
- Benyújthatják saját jelentésüket a Bizottságnak, amelyben reflektálhatnak a LOIPR-kérdésekre és a Kormány által benyújtott jelentésre is.
- Találkozhatnak a Gyermekjogi Bizottsággal személyesen, ahol képviselhetik a jelentést, vagy beszélhetnek a tapasztalataikról.
- Részt vehetnek a kormány meghallgatásán.
- Részt vehetnek a jelentéstétel következtetései megismertetésében.
- Figyelemmel kísérhetik, hogy a Kormány végrehajtja-e a javaslatokat, és tehetnek azok érvényesítéséért.

A gyerekek véleményének felmérésére **többféle módszer** is alkalmas lehet, melyekhez a Gyermekjogi Bizottsággal szorosan együttműködő Child Rights Connect nemkormányzati szervezet fogalmaz meg [ajánlásokat](#).

- kérdőíves felmérés eseményeken, iskolákban, gyerekközösségekben és online, minél szélesebb kör véleményének megismerésére
- fókuszcsoportos interjúk a marginalizált csoportok bevonására és a tapasztalatok mélyebb megismerésére
- személyes, páros interjúk sebezhető gyerekekkel (pl. értelmi fogyatékossgal élő, bántalmazott vagy fogvatartott gyerekekkel)
- vitanapok, közösségi események a különböző korú és háttérű gyerekekkel történő konzultációhoz
- nyílt felhívás az esettanulmányok, jó gyakorlatok gyűjtéséhez
- másodelemzés, irodalmi áttekintés gyerekekről szóló kutatásokról, és arról, hogy a gyerekek véleményét mennyire veszik figyelembe
- videók, képek, rajzok, versenyek, workshopok szervezése (pl. gyermekjogok kreatív feldolgozása)

Ezt a munkát a gyerekek önszerveződő formában vagy valamely civil szereplő segítségével is végezhetik. A Gyermekjogi Bizottság minden olyan eszközt, véleménynyilvánítási formát támogat, amely a gyerekek véleményének kifejezésére alkalmas, és amennyiben az a gyerekek biztonságos, etikus részvételével történik.

d) A gyermekrészvétel kihívásai és a felnőttek szerepe

A gyerekek bevonása során néhány **lehetséges akadállyal** is számolni kell, amelyek kiküszöbölésének lehetőségeire érdemes már a projekt előkészítésének munkálataiban kitérni. A Gyermekjogi Bizottság Civil csoportja (NGO Group for CRC) 2009-ben olyan civil szervezetekkel készített [felmérést](#), amelyek korábban már megvalósítottak gyermekrészvételen alapuló projekteket, vagy nyújtottak már be a Gyermekjogi Bizottság számára gyermekrészvételen alapuló jelentést. A kérdőívben a projektet nehezítő körülményekre is rákérdeztek. A válaszadók a legtöbben az időhiányt jelölték meg a leginkább nehézséget okozó elemként, ezt követték a gyerekek életkorával összefüggő korlátok: a felnőttek által használt szavak, illetve a különböző dokumentumok megértése is problémát okozott.

Az ilyen jellegű nehézségek megoldása miatt is fontos, hogy a **gyerekekkel foglalkozó felnőttek** kellően felkészültek legyenek. Alapvető, hogy egy-egy kifejezés, helyzet értelmezése során semmiképp se befolyásolják a gyerekeket, ne erőltessék rájuk saját elképzeléseiket. Ez utóbbinak is éppoly nagy a jelentősége a felnőttek számára, mint maguknak a gyermekjogoknak a közvetítése.

II. „Te hogy látod?” kampány

II.1. Háttér

a) Előkészítés

A hazai jelentéstételben való gyermekrészvétel előmozdítását a **Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány** kezdeményezte 2018 elején. Az Alapítvány kiemelt célja, hogy a gyerekek véleményére odafigyeljenek a szülők, a szakemberek és a döntéshozók. A Gyermekjogi egyezményről szóló jelentéstétel egyszerű és hatékony lehetőséget nyújt a gyerekeknek, hogy hangot adjanak véleményüknek, és részt vegyenek az őket érintő országos szintű döntésekben, ezért az Alapítványnál fontosnak tartjuk, hogy segítsük ebben őket, és elkészüljön Magyarországon az első, kizárólag a gyerekek véleményét összegző jelentés az ENSZ számára.

A gyermekrészvétel megfelelő módjáról több körben egyeztettünk a **Gyermekjogi Civil Koalícióval**, amely már több emberi jogi dokumentum nemzetközi monitorozásához nyújtott be jelentést (CRC, CRPD, UPR). A Gyermekjogi Civil Koalíciót az UNICEF Magyar Bizottsága hívta életre 2015-ben, hogy fórumot biztosítson a gyerekekkel foglalkozó szervezetek és szakemberek számára. Az informális szerveződés érdeklődő tagjaival 2018

márciusában, júniusában, októberében majd 2019 januárjában találkoztunk. A kampányhoz 2018 novemberében több mint 15 civil szervezet csatlakozott (lásd a Mellékletben).

A módszertan kidolgozásában segítségünkre voltak az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosságának [módszertani leírása](#) és a Child Rights Connect vonatkozó [ajánlásai](#), illetve az utóbbi szervezet közvetlen támogatása. Áttekintettük továbbá a nemzetközi jó gyakorlatokat, más országok gyermekrésztvételeen alapuló jelentéseit és módszertanát (lásd 1. sz. melléklet). Az előkészítésben jelentős segítséget jelentett, hogy a Hintalovon Alapítványban a kezdetek óta együtt dolgozunk gyerekekkel. A [Gyermekjogi Követek](#) olyan középiskolás önkéntesek, akiknek az a célja, hogy a kortársaik megismerjék a jogaikat, és a felnőttek jobban megértsék a gyerekek nézőpontját. A 14–18 éves fiatalokból álló 10 fős csapat korábban már részt vett az Európa Tanács Lanzarote Egyezményéhez kapcsolódó nemzetközi jelentéstételben, és 2018-ban több mint 35 találkozón és 17 médiaszereplésen vagy gyermekjogi rendezvényen szereztek tapasztalatokat a gyermekjogi képviselet mikéntjével és a szemléletformálás módszereivel kapcsolatban. A lehetséges céljaink és a módszertani keretek megválasztása során nagyban építettünk a személyes tapasztalatainkra, az együtt végzett munka során szerzett közös gyakorlatra, és az egész éves elköteleződésükre.

b) Célok

2018. november 20-án a gyerekek iskolai, otthoni, helyi és online tapasztalatainak megismerésére országos felmérést indítottunk „Te hogy látod?” néven. Az online kérdőíven alapuló kampány célja elsősorban, hogy minél több gyerek véleményét képviselő jelentés születhessen az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága számára. Másodsorban a kampány edukatív célja, hogy a gyerekek jobban megismerhessék a gyermekjogokat, jogaik ellenőrzésének módját, és megerősítse őket abban, hogy tehetnek a saját jogaik érvényesüléséért. Az országos kampány emellett szeretné előmozdítani a gyerekekkel foglalkozó szakemberek és a diákok együttműködését is.

c) Ütemezés

A jelentéstétel ütemezése az alábbiak szerint történt.

- Előkészítés

2018. január: kezdeményezés

2018. június- szeptember: szakmai háttér feldolgozása, együttműködők megtalálása, módszertan kidolgozása

2018. október- november: kérdőív összeállítása, kampányanyagok előkészítése

- Adatgyűjtés, szemléletformálás

2018. november- 2019. március: kérdőív népszerűsítése, fókuszcsoportok, tájékoztató és segédanyagok készítése és népszerűsítése

- Adatfeldolgozás, írás

2019. április- július: adatelemzés és jelentés elkészítése

2019. május- augusztus: felkészülés a jelentés képviselőjére

- Jelentés képviselője

2019. augusztus 1. A gyermekjelentés elküldése az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának

2019. szeptember: figyelemfelhívó kampány a jelentés hazai bemutatására

2019. október: Részvétel az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának ülésén, a gyermekjelentés képviselője

- Utánkövetés

2020. január- február: Záró Észrevételek gyerekeknek szóló bemutatása, utánkövetés, projektértékelés

d) Etikai megfontolások

A „Te hogy látod?” kampány kidolgozása és megvalósítása során a Bizottság fentebb idézett etikai alapelvei voltak az irányadók. Ezek érvényesülését elsősorban az alábbi módokon biztosítjuk.

Alapelv	Hogyan biztosítjuk?
Tájékoztató-son alapuló és átlátható	<ul style="list-style-type: none">• Életkort és célcsoportot figyelembe vevő tájékoztató anyagok készítése.• A részvételi jogok, illetve a jelentéstétel folyamatának, céljának, jelentőségének megismertetése.• A részvétel módjainak, körülményeinek bemutatása, felelősségi körök meghatározása.• Széles körű hozzáférés biztosítása, online kampány az ismeretek terjesztésére.• Külön kampányoldal létrehozása, kampányanyagok demokratizálása.• Gyerekekkel foglalkozó csoportok specifikus megszólítása, tájékoztatása.• Önkéntes szerződés megkötése azokkal a gyerekekkel, akiket egy szervezet támogat, szülői beleegyezéssel.• Támogató felnőtteknek szóló irányelvek rögzítése.• Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára.
Önkéntes	<ul style="list-style-type: none">• A részvétel és annak módja, mértéke a gyermek szabad döntésén alapul.• A kérdőívben vagy kampányban való részvétel eldöntéséhez megfelelő mennyiségű gyermekbarát információ és idő biztosítása.• A kérdőív kitöltése megszakítható, nincsenek kötelező kérdések.• A kampányhoz csatlakozó gyerekek részvétele felfüggeszthető, tevékenységük megválasztható.• Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára.
Tiszteleten alapuló	<ul style="list-style-type: none">• A gyerekek véleménye teljes mértékben elfogadott a részvételük és a jelentéstétel minden fázisában.• Külön jelentés készül a gyerekek tapasztalatairól a Bizottság számára.• A kampány ösztönzi és támogatja a gyerekek saját

	<p>kezdeményezéseit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A gyerekeknek szóló anyagok és a kérdőív hangneme elfogadó, tiszteletteljes, bátorító. • A gyerekekkel való együttműködés során a légkör elfogadó, demokratikus. • A kampány tiszteletben tartja a gyerekek részvételét lehetővé tevő speciális igényeket. • Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára.
Releváns	<ul style="list-style-type: none"> • A gyerekek szerepe a kampányban a képességeikre, tapasztalataikra, tudásukra épül. • A kérdések a gyerekek tapasztalataihoz illeszkednek, a témakörök igyekeznek lefedni mindennapjaik egész spektrumát. • A jelentés nem öncélú, a kampány során elkészülő anyagok és a jelentés támogatják a gyerekjogok érvényesítését és az azért dolgozó diák és felnőtt, illetve a szakmai szervezeteket.
Gyerekbarát	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő idő biztosított a gyerekek számára véleményük kifejezésére és a kampányban való részvételre. • A kampány olyan felületeken, olyan formában érhető el, ami a gyerekek számára komfortos és hozzáférhető. • A kommunikáció a gyerekek figyelmét felkeltő, érthető, de nem infantilizáló. • A tájékoztató anyagok nyelvezete, hossza és formája a gyerekek számára könnyen fogyasztható. • Az elkészülő jelentés a gyerekek számára érthető, releváns és hasznos. • A tárgyi és fizikai környezet gyerekbarát. • A gyerekek részvételét, szerepvállalását megkönnyítő segédanyagok, kampányanyagok szabadon felhasználhatóak. • Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára. • A kérdőív kérdéseit a gyerekekkel közösen alakítottuk ki.
Befogadó	<ul style="list-style-type: none"> • A kampányban való részvétel bármely gyerek vagy gyerekcsoport számára nyitott. • A kampányanyagok teljes demokratizálása biztosított. • Különleges intézkedések a marginalizált gyerekek bevonása érdekében (párhuzamos módszertanok, célzott megkeresés). • Az életkoruk, hátterük miatt nehezebben megszólítható gyerekek esetében a felnőttek (szülők, szakmai szervezetek, intézmények) célzott bevonása, támogatása. • A kampány és a jelentés képviselőjénél, kiválasztásánál speciális szempontok kidolgozása a gyerekekkel közösen. • Törekvés a gyerekek közvetlen elérésére. • Előítéletmentesség a gyerekek véleményének figyelembevételénél. • Szakmai együttműködésen alapul, és a kezdetektől több szervezet bevonásával készül. • Széles körű tevékenység az együttműködések ösztönzésére. • Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára.
Képzéssel támogatott	<ul style="list-style-type: none"> • A gyerekek részvételének támogatása gyerekbarát és célzott segédanyagokkal. • Megfelelő idő és tér biztosítása a kampányban is résztvevő gyerekek személyes felkészítéséhez.

	<ul style="list-style-type: none"> • Gyerekek készségeinek megerősítése. • Felnőtt segítők támogatása segédanyagokkal, rendszeres tájékoztatással. • Csatlakozó szervezetek támogatása, rendszeres találkozók biztosítása. Gyermekrészvételi irányelvek elkészítéséhez támogatás nyújtása a csatlakozó szervezetek számára. • Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára.
Biztonságos, kockázat-érzékeny	<ul style="list-style-type: none"> • Gyermekrészvételi irányelvek és ismeretük biztosítása gyerekeknek és felnőtteknek. • Panaszmechanizmus kiépítése. • Előzetes kockázatelemzés a társadalmi-politikai környezet adottságait figyelembe véve. • A gyerekek tapasztalatainak külön jelentésbe foglalása, és leválasztása a civil szervezetek jelentésétől. • Önkéntes szerződés megkötése azokkal a gyerekekkel, akiket egy szervezet támogat, szülői beleegyezéssel. • A felmérésben való részvétel anonim, a válaszadók nem visszakereshetők a véleményük alapján. • A fókuszcsoportos beszélgetéseket a kampányban résztvevő szakmai szervezetek felkészült szakemberei végzik. • A fókuszcsoportot vezető szakemberek titoktartási kötelezettséggel rendelkeznek, a fókuszcsoport tapasztalatait összegző anyagokból senki sem azonosítható a véleménye alapján. • Szakmai iránymutatás a támogató felnőttek számára.
Elszámoltatható	<ul style="list-style-type: none"> • Rendszeres találkozók és kommunikáció a kampányban résztvevő szakmai szervezetekkel. • Eredmények és elérés rendszeres nyomonkövetése és értékelése a gyerekekkel közösen. • Szakmai megalapozottság, háttérleírás hozzáférhetővé tétele. • A felmérés alapján összeállított jelentés mindenki számára elérhetővé tétele. • Folyamatos kommunikáció a kampány hivatalos felületén a kampányanyagokról és az elért eredményekről. Visszajelzések ösztönzése gyerekektől, felnőtt segítőtől, csatlakozó szervezetektől. • Gyerekek tájékoztatása a véleménykérés eredményeiről, a genfi meghallgatásról és a jelentéstétel eredményéről. • Gyerekek támogatása a Záró Észrevételek utánkövetésében.

II.2. A gyerekek véleménye

a) Online kérdőív

A 2019-es jelentéstételi ciklusban a gyerekek egy online kérdőív kitöltésén keresztül tudják a véleményüket eljuttatni a Bizottsághoz. A kérdőívet 2018. november 20. és 2019. március 31. között tölthetik ki a smarturl.it/tehogylatod címen. Az adatfelvételt és a jelentés elkészülését a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány koordinálja.

A kampányhoz csatlakozó civil szervezetek egyhangúan támogatták, hogy a gyerekek véleményének megismeréséhez elsősorban **online kérdőívet használjunk**. Ennek oka, hogy ez a módszer biztosítja, hogy a kérdőív minél több gyerekhez közvetlenül eljusson, és formailag is ez a legrelevánsabb eszköz a gyerekek megszólítására. Az online adatfelvételt továbbá anyagi korlátok is indokolták.

A **kérdőív célcsoportjának** – a Gyermekjogi egyezmény értelmében - a 18 éven aluli gyermekek számítanak, így az életkorra vonatkozó szűrőkérdés beépítése miatt, az űrlap sem teszi lehetővé, hogy 18 éven felüliek kitöltsék a kérdőívet. Alsó korhatár nem került meghatározásra, hiszen célunk, hogy minél inkluzívabb legyen. Sok gyerek számára a kérdőív csak szülői vagy más támogatás mellett lehetséges, ez esetben nagyon fontos, hogy a szülők megismerjék és garantálják is a [gyermekrésztvevői alapelveket](#) és a kitöltésre vonatkozó ajánlásait.

A **kérdőív témái** a LOIPR- dokumentumban felvetett kérdésekre, illetve a közbeszédben is megjelenő releváns problémafelvetésekre épülnek.

A LOIPR-kérdések megfogalmazása a Gyermekjogi egyezmény cikkeinek tematizálása mentén történt, 8+2 nagyobb témakört megjelölve, melyek: általános gyermekjogokat támogató intézkedések, a gyermekkor definíciójával kapcsolatos kérdések, gyermekjogi alapelvek, polgári- és szabadságjogok, gyermekek elleni erőszak, családi környezet és állami ellátás, fogyatékosok és egészségügy, oktatás, szabadidő és kultúra, illetve speciális csoportok védelme, pl. a menekült gyermekek, bűnelkövető vagy sértett gyermekek.

A két további témakört az Egyezmény két kiegészítő jegyzőkönyve adja a gyermekkereskedelemtől, gyermekpornográfiától és gyermekprostitúciótól, illetve a gyerekek fegyveres konfliktusokba történő bevonásáról. A kérdések megfogalmazásának részletezettsége témakörönként eltérő: a legtöbb esetben a területen megvalósuló általános intézkedésekről kérnek információt, de előfordul, hogy egy-egy konkrét esetről és az arra adott megoldásokról (pl. Topház) várnak tájékoztatást.

Az online kérdőív kialakításánál elsődleges cél volt, hogy a kérdések mindenképp reflektáljanak a LOIPR-ra, ezért hasonló kérdéscsoportok kialakítására törekedtünk, mindvégig szem előtt tartva, hogy az adott kérdések relevánsak és megválaszolhatóak legyenek a gyerekek számára. A másik forrást a Eurochild [“The Europe Kids Want”](#) című kérdőíve jelentette, egyrészt a tartalmi hasonlóság miatt, másrészt azért, hogy ezzel összehasonlítható adatokat nyerhessünk. A létrejött kérdőív így 7+1 blokkra tagolódik, melyek: iskola és biztonság, információ és vélemény, szabadidő, család, egészség, esélyek és hátrányok, illetve jövő, továbbá egy demográfiai blokk is helyet kapott benne.

A kérdőív **kialakításában és lektorálásában** tevékenyen részt vettek az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, a Magyar LMBT Szövetség, a Magyar Pedagógiai Társaság Gyermekkérdések Szakosztálya-Korczák Munkabizottsága, a Pressley Ridge Magyarország Alapítvány, a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, a Társaság a Szabadságjogokért képviselői. A Hintalovon Alapítvány Gyermekjogi Követői segítségével az elkészült online kérdőívet szűk körben, gyerekek között is teszteltük. A gyerekek visszajelzései alapján véglegesítettük a kérdések számát, típusát és megfogalmazását.

A **kérdések megfogalmazása** során fő szempont volt, hogy azokat a gyerekek a lehető legkönnyebben megérthessék, illetve hogy az absztrakt gyermekjogi kérdések a gyerekek életében előforduló mindennapi szituációkon keresztül, számukra jól felfogható módon legyenek megragadhatók. (Pl. „Ha nem érsz haza a megbeszélte időpontra, mi történik otthon?”)

A kérdőív összeállítása során arra törekedtünk, hogy gyors és egyszerű kitöltést tegyen lehetővé, ugyanakkor kvalitatív adatokhoz jussunk, ezért **különböző kérdéstípusokat** alkalmaztunk: egyválasztós, többválasztós, illetve szabad szöveges választ igénylő kérdéseket is használtunk. Ennek célja, hogy a kérdőív kitöltése a gyerekek számára kevésbé legyen monoton, illetve így a kitöltés is rövidebb ideig tart.

A kérdőív **anonim és önkéntes**, az adatbiztonság a projekt [Adatvédelmi nyilatkozat](#)ában foglaltak szerint biztosított. A kitöltéshez nem szükséges szülői hozzájárulás, hiszen minden gyereknek joga van véleményt mondani az őt érintő kérdésekről, korától, képességeitől függetlenül. Etikai felelősségünket a [gyermekrészvételi alapelvek](#) és az érvényesüléséért hozott intézkedések (lásd feljebb) garantálják. Azért, hogy biztosak lehessünk benne, hogy a gyerekek kellő tájékoztatás után egyeznek bele a kérdőív kitöltésébe, a kampányhoz gyerekbarát anyagok és leírások készültek, illetve segédanyagok a támogató felnőttek számára.

A módszerből fakadóan, néhány **korláttal** is számolni kell. Bár a cél az, hogy a gyerekek minél szélesebb korcsoportját érje el a kérdőív, a kitöltéshez szükséges bizonyos kompetenciák hiánya akadályozza a kitöltést, pl. a még írni-olvasni nem tudó gyerekek részvételét korlátozza. Továbbá a kérdőív kitöltése bizonyos technikai feltételek meglétét is feltételezi, ezért ez a hátrányos helyzetű térségekben nehezítő körülmény lehet. Ezek felismerése miatt a speciális csoportok véleményének megismerése érdekében fókuszcsoportos beszélgetésekre is sor kerül (lásd b) pont). Továbbá a siketek és nagyothallók számára készülő akadálymentesített kérdőív munkálatai is folyamatban vannak. Az alsóbb korosztályok bevonása teljesen eltérő módszertant kíván, ami meghaladta a kampány lehetőségeit.

b) Fókuszcsoportok

A Bizottság a gyermekrészvétel minél változatosabb formáit támogatja, a gyerekek minél szélesebb körének bevonása érdekében. Mivel az online kérdőív célbaérésének folyamatai közvetlenül nehezen irányíthatóak, ezért a kampányban résztvevő szervezetek döntése alapján fókuszcsoportos adatgyűjtésre is sor kerül. A fókuszcsoportos beszélgetésekre azért van szükség, hogy minél több olyan gyereket is bevonhassanak a felmérésbe, akikhez – előzetes feltételezésünk szerint – nem, vagy nagyon nehezen jut el az online kérdőív.

A fókuszcsoportos beszélgetések vezérfonala (lásd a Mellékletben) **a kérdőív témaköreinek kialakítása mentén** történt: a beszélgetések folyamán sor került az iskolával, az információk elérhetőségével, az egészséggel, a családdal és a jövővel kapcsolatos tapasztalatok megvitatására. A módszer jellegéből fakadóan itt egy témával kapcsolatban csak egy-egy gondolatébresztő kérdés került megfogalmazásra, amelyekre a gyerekek szabadon reflektálhattak.

A fókuszcsoporthoz való csatlakozást a speciális csoportokat elérő, a kampányhoz csatlakozó civil szervezetek felkészült munkatársai végzik. A gyerekek fókuszcsoporthoz való részvétele szülői beleegyező nyilatkozathoz kötött. Az etikai felelősség ebben az esetben is a [gyermekrészvételi alapelvek](#) és az adatvédelmi nyilatkozat szerint garantált.

II.3. Szemléletformálás

A „Te hogy látod?” kampány több mint egy felmérés a gyerekek véleményéről és annak bemutatása az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága számára. Egy gyermekjogi szemléletformáló, érdekérvényesítő kampány, mely során a gyerekek jobban megismerhetik jogaikat, végrehajtásának ellenőrzését, és tapasztalatot szerezhetnek véleményük képviselésében. A kampány során **számos figyelemfelkeltő és tájékoztató anyag készül** gyerekeknek és azoknak a felnőtteknek, akik aktív szerepet tudnak vállalni a gyerekek részvételének előmozdításában.

A kampány egy része a tájékoztatást szolgálja, és segít megérteni a jelentéstétel célját, folyamatát, szereplőit, a gyermekjogokat és a részvétel lehetséges módját és alapelveit. Ezek olyan gyerekbarát anyagok, melyek a gyerekek számára releváns információkat érthető tartalommal, változatos, érdekes formában mutatják be a korosztály népszerű csatornáin. A kampány másik része a jelentéstételben való részvételre, elsősorban a kérdőív kitöltésére hívja fel a figyelmet, pl. online hirdetések vagy plakát formájában, illetve iskolák, gyerekekkel foglalkozó szervezetek és intézmények direkt megkeresése által. A tevékenység többi része célcsoport szerinti, gyakorlati támogatást nyújt a részvétel előmozdítására. Segédanyag készült a [pedagógusok számára](#), megosztottunk egy teljes [kampánykészletet](#) (köztük sablonlevelekkel, kreatív anyagokkal, módszertani ajánlásokkal), és számos eszközzel bátorítjuk diákcsoportok bekapcsolódását. A kampány számára egy független [Facebook-oldalt](#) hoztunk létre, melyet a kampánygazda Hitalovon Alapítvány kezel.

A kampány elsődleges **célcsoportja** az online közvetlenül elérhető, írni-olvasni képes 18 éven aluli gyerekek. A legtöbb anyag számukra készült, ugyanakkor fontosnak tartjuk a diákok csoportjainak, érdekképviselői fórumainak elérését, a pedagógusok és a gyermekekkel foglalkozó szakemberek tájékoztatását, és a szülők figyelmének felkeltését is. Különös figyelemmel fordulunk azokhoz a szereplőkhöz, akik segítik biztosítani a jelentéstétel inkluzivitását, mert olyan gyerekekhez van elérésük, akikhez a kérdőív előzetes eredményei alapján és az általános tapasztalatok szerint láthatatlanabbak. A gyerekek jelentéstételben való részvételének előmozdításában lehetséges partnerként tekintünk a kormányzatra és a köz- és magánszférára is. A kampány az együttműködést ösztönzi a gyerekek és a gyerekek jóllétéért dolgozók között.

II.4. Gyerekek részvétele a kampányban

a) Részvételi lehetőségek

A "Te hogy látod?" kampány egész folyamatában fontos szerep jut a gyerekek részvételére a kampány kezdetétől a részvétel népszerűsítésén, szemléletformáláson, adatfeldolgozáson keresztül a Záró Észrevételek utánkövetéséig is van lehetőség. A gyerekek a folyamat bármely pontján és mélységi szintjén bekapcsolódhatnak, érdeklődésüknek és **elköteleződésüknek megfelelően**. A gyerekrészvétel minden szintjét és formáját a fentebb bemutatott etikai, részvételi alapelvek figyelembevételére mentén tesszük lehetővé.

A gyerekrészvétel alapját az **online kérdőív** kitöltése jelenti. Ez a jelentéstételben való részvétel legegyszerűbb formája, mely széles célcsoport bevonását teszi lehetővé. A kérdőív kitöltésével alapvetően minden magyar gyereket megszólítunk, hiszen a kampány célja és érdeke is az, hogy minél több gyerek véleményét vissza tudjuk tükrözni a jelentésben. A bevonódásnak ez a **konzultatív szintje**, mely során a gyerekek megadott módon, megadott kérdések mentén mondhatják el a véleményüket. A fókuszcsoportos adatfelvétel is ezt szolgálja, lehetővé téve, hogy azoknak a gyerekek a véleményét is tartalmazza a jelentés, akikhez az online kérdőív nehezen juthat el vagy abban való részvételük akadályozott.

A kérdőív kitöltésén túl a gyerekek részvétele a **szemléletformálásban** is biztosított. A bekapcsolódás célja elsősorban a kampány megismertetésének elősegítése a kortársak között. Ebben az esetben már a részvétel magasabb szintjéről van szó, ahol az elköteleződésre önállóan, a résztvevő szervezetekkel való együttműködés nélkül is bármely gyerekek vagy gyerekcsoportnak lehetősége van.

- A közösségi oldalak kedvelésével és megosztásával hozzájárulhatnak a szélesebb körű eléréshez.
- A kampány hashtageit (#tehogylátod) használva elmondhatják, ők miért csatlakoztak a jelentéshez.
- Szabadon felhasználhatják a kampány nyilvános anyagait, beállíthatnak saját borítóképet, megoszthatják a kreatívokat a saját oldalukon, Instagram történetükben.
- A kampányanyagok segítségével a barátaikhoz, iskolatársaikhoz vagy akár diákszervezeteikbe is eljuttathatják a kérdőívet.
- Részt vehetnek egy online kihívásban, ahol a társaikkal megoszthatják, milyen lépéseket tettek már a kampány támogatásáért.

A kampányban a gyerekek tehát **kollaboratív** szinten is részt vesznek. A résztvevő szervezetekkel, felnőttekkel való együttműködésben a gyerekek kampányanyagokat készíthetnek, felkészülhetnek iskolai rövid előadásra vagy foglalkozásra is. Emellett lehetőségük van önálló, **általuk vezetett** projektek megvalósítására is. Ösztönözzük, és háttéranyagokkal, képzéssel támogatjuk őket, hogy megvalósítsák saját ötleteiket a szélesebb részvétel előmozdítására. Tapasztalataink szerint a gyerekek szívesen készítik a kampányt bemutató képes, szöveges és videós tartalmakat, használják a

közösségi média oldalakat, és szerveznek eseményeket, találkozókat, ahol megismertetik a kérdőívet a társaikkal.

Az adatfelvétel lezárultával az elemzés és a **jelentés megírásában** is részt vesznek gyerekek. Fontosnak tartjuk, hogy a jelentés mind tartalmi, mind megjelenési formája is tükrözze a gyerekek véleményét és igényeit. A nemzetközi példákból tanulva, olyan anyagot szeretnénk készíteni a gyerekekkel, amely valóban róluk és nekik szól. A gyerekekkel nem csak a jelentés megírásában dolgozunk együtt, hanem ők segítenek a felmérés üzeneteinek a megfogalmazásában, a formájának kitalálásában, képes, videós anyagok elkészítésében, majd az **eredmények képviseletében** a médiában. Az októberi meghallgatáson 2 főnek lehetősége lesz Genfben a Gyermekjogi Bizottság előtt bemutatni az eredményeket, majd szerepet vállalnak a Záró észrevételek gyerekeknek szóló bemutatásában is.

A gyerekek részvételének támogatása mellett nagy hangsúlyt fektetünk a szülők, tanárok, gyerekekkel foglalkozó szakemberek informálására, felkészítésére is, hogy az önállóan kampányoló gyerekek mellett is legyen felnőtt támogatás. A pedagógusoknak, felnőtt segítőknek [gyakorlati útmutatót](#) készítettünk, mely a [gyermekrészvételi alapelvekkel](#) közösen a gyerekek biztonságos, valódi részvételét támogatja.

Az önálló kampánytevékenység során a gyerekek és a felnőttek is kérdés vagy panasz esetén is bármikor felkereshetik a Hintalovon Alapítvány munkatársait vagy kortárs önkénteseit, a Gyermekjogi Követeket.

b) Gyermekjogi Követek munkája

A Hintalovon Alapítvány a kampány kezdetétől fogva közösen dolgozik 10 középiskolás önkéntessel, a Gyermekjogi Követekkel. A diákok az alapítvány gyermekjogi munkáját segítik, melyben kiemelt helyen szerepel a jelentéstételben való aktív, tevékeny részvétel. A Követek kiválasztása 2018 júniusában kezdődött egy háromfordulós jelentkezési folyamattal, ahol egy kreatív online jelentkezési formula kitöltése jelentette az első szűrőt, majd egy személyes interjú, augusztusban pedig egy háromnapos napközis tábor segített minket és a gyerekeket is a projekt megértésében és a feladatok körvonalazásában. A kiválasztási folyamat végén közös döntés született arról, hogy kik fognak elköteleződni a kampány mellett. A program önkéntes, a gyerekek bármikor kiszállhatnak vagy csökkenthetik a programra fordított idejüket, energiájukat.

2018 szeptembere óta a Követekkel heti rendszerességgel találkozunk. A találkozók célja kezdetekben a felkészítés, majd a folyamatok megtervezése és megvalósítása volt. A másfél órás alkalmakon két felnőtt csoportvezető segítségével zajlik a közös munka. A találkozók közötti időszakban a gyerekekkel online és telefonon tartjuk a kapcsolatot, ez amellett, hogy segíti a folyamatok gördülékenységét, lehetőséget biztosít azok számára is, akik nem tudnak minden héten személyesen megjelenni, így velük tudunk egyéni ütemterv alapján dolgozni.

Az őszi időszakban a foglalkozások a felkészülésről szóltak. Ezeken az alkalmakon a közös ötletelés és tervezés mellett interaktív, játékos feladatokon keresztül jutottunk el a kampány céljának és a folyamatnak a megértéséhez. A felkészüléshez és a munkához minden szükséges információt és segédanyagot biztosítunk nekik.

A közös munka első feladata a kérdőív összeállítása volt, a Követek részt vettek a kérdések véleményezésében, majd a kampány nevének és arculatának és figyelemfelhívó szövegeinek megformálásában. Szeptember elején elindították a csapat Instagram oldalát ([@gyermekjogi_kovetek](#)), ahol az adatfelvétel kezdetétől fogva folyamatosan képviselik a kampányt informatív képes és videós tartalmakon keresztül. Az oldalt követő gyerekeknek lehetőségük van kapcsolatba lépni a Követekkel, akik kérdés esetén segítik a tájékozódást és a folyamat megértését. A nagyelérésű Instagram oldalon keresztül segítik a szemléletformálást is, egyperces videókat készítenek a gyerekjogok, az ENSZ és a kérdőív bemutatásáról.

Minden gyereknek lehetősége van a **saját érdeklődése szerinti** feladat kiválasztására. Van aki cikket ír arról, számára miért fontos a jelentésben való részvétel, van aki videókat, mémeket, plakátokat és más kampányanyagokat készít a kérdőív népszerűsítésére, mások gyerekeknek szóló tájékoztató anyagot készítenek. A Követeknek elviszik a kampányt az iskolájukba, diákszervezeteikbe és más közösségeikbe, és barátaik között is népszerűsítik a kampányt. A feladatok sokszínűek, a kampány aktuális helyzetétől is függ, hogy ki éppen min dolgozik, így biztosított, hogy mindenki megtalálhassa a saját szerepét és feladatát.

A Követek részvétele **példát jelent** más fiatalok számára is. Munkájuk jól szemlélteti a gyermekrészvétel sokszínűségét a kampányban, és tapasztalatuk segít más gyerekeket is a bekapcsolódásban. 2019 februárjában a Kék Vonal Ifjúsági Tanácsadó Testülete és A Végtaghiányos Gyermekekért Alapítvány diákönkéntese is csatlakozott a kampányhoz. A Hintalovon Gyermekjogi Követeivel való közös találkozón a három szervezet fiatal önkéntesei együtt dolgoztak azon, ki mivel tudja elősegíteni a gyerekek szélesebb részvételét a jelentésben.

II.4. Előretékiítés

A beérkező adatokat április folyamán összesítik, az eredményeken alapuló szöveges jelentés nyers változata júniusban készül el. A végleges jelentés benyújtásának határideje augusztus 1., a gyerekek meghallgatására pedig októberben kerül sor.

A szöveges jelentés magvát a „Te hogy látod?” kérdőív adatai és a fókuszcsoporthoz beszélgetések jelentik, ugyanakkor más releváns, gyerekekkel készült kutatás eredményei is helyet kapnak benne. A jelentés megírásában aktívan közreműködnek a Gyermekjogi Civil Koalíció szervezeteivel együtt dolgozó gyerekek is, illetve a jelentés képviselőjét is ők látják el a genfi meghallgatáson. A Bizottság ajánlása szerint az az ideális, ha két gyerek van jelen a meghallgatáson. Az ő kiválasztásuk szempontjainak kidolgozására, illetve a képviselőt ellátó gyerekek kijelölésére a tavasz folyamán kerül sor.

Az átláthatóság elvének, illetve a kampány érzékenyítő, edukatív céljának is eleget téve az elkészült szöveges jelentés bárki számára elérhető lesz, illetve főbb eredményeit és megállapításait a sajtó is népszerűsíti.

III. Melléklet

a) Csatlakozó, együttműködő szervezetek (2019. február 5-én)

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Család, Gyermekek, Ifjúság Közhasznú Egyesület
Európai Szülők Magyarországi Egyesülete
GYERE Gyerekesély Közhasznú Egyesület
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány (kezdeményező, kampánygazda)
Igazgyöngy Alapítvány
Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány
Magyar LMBT Szövetség
Magyar Pedagógiai Társaság Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczák Munkabizottsága
Pressley Ridge Magyarország Alapítvány
Reményt a Gyermekeknek Közhasznú Egyesület
Rosa Parks Alapítvány
Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége
Szülőnek lenni program
Társaság a Szabadságjogokért
Biró Dalma
dr. Lux Ágnes

és további együttműködő szervezetek.

b) Hasznos linkek

A kampány hivatalos [Facebook-oldala](#)

Gyakori kérdések: [link](#)

Letölthető háttéranyagok, kampányanyagok: smarturl.it/tehogylatod_toolkit

Éles kérdőív linkje: smarturl.it/tehogylatod

Kérdőív letölthető verziója: [link](#)

Segédanyag gyermekjogi kérdőív kitöltéséhez pedagógusoknak, felnőtt segítőknek: [link](#)

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának hivatalos tájékoztatója a jelentéstételről: [link](#)

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának hivatalos tájékoztatója a gyerekek jelentéstételben való részvételéről: [link](#)

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 12. sz. átfogó kommentárja a gyerekek véleményének figyelembevételéről: [link](#)

www.hintalovon.hu

c) Nemzetközi példák gyermekrésztvételen alapuló gyermekjogi és emberi jogi jelentésekre

[Albánia](#)

[Anglia](#)

[Belgium](#)

[Egyesült Királyság](#)

[Észak-Írország](#)

[Guatemala](#)

[Moldávia](#)

[Nepál](#)

[Németország](#)

[Norvégia](#)

[Szerbia](#)

d) Fókuszcsoportos beszélgetések vezérfonala

1. A csoportvezető bemutatkozása, a cél és a játékszabályok ismertetése

A csoportvezető a bemutatkozás során mindenképp térjen ki a következőkre:

- a beszélgetés célja, hogy a gyerekek véleménye eljusson az ENSZ Gyermekjogi Bizottságához,
- a véleményükre vagyunk kíváncsiak, ezért nincsenek jó vagy rossz válaszok,
- a beszélgetés anonim, tehát később senki nem kereshető vissza az elhangzottak alapján,
- ha van olyan téma, amiről nem szeretnének beszélni, azt jelezzék,
- ha valami nem érthető, nyugodtan kérdezzenek vissza.

A beszélgetés szabályai:

- kérdések hangzanak el, amelyeket közösen beszélnek meg, mindenkinek egyformán értékes a válasza, ezért mindenkit hallgassanak végig, ezt követően reflektálhatnak egymásra.

2. Bemutatkozás, bemelegítés

Kérjük, mondjátok el a keresztneveteket, és mondjatok 3 dolgot, ami szerintetek a leginkább fontos, hogy jól érezzétek magatokat gyerekként! | **(5 perc)**

3. Iskola

3.1. Mit gondoltok az iskolátokról? Mit szerettek, vagy mit nem szerettek benne? Mit változtatnátok rajta, amivel jobbá tennétek? **(10 perc)**

3.2. Előfordult-e, hogy többen csúfoltak valakit, vagy verekedés volt az iskolában? Ha igen, meséljétek róla, mi történt! **(5 perc)**

Segítő kérdések: Szóltatok-e a tanárnak? Ha a tanár tudomására jutott, mi történt?

4. Információ

4.1. Általában mit csináltok, ha valamilyen információra van szükségetek? **(5 perc)**

Segítő kérdés: Kihez fordultok bizalommal?

4.2. Beszéltetek-e már valakivel az alkoholról, a drogokról vagy a szexről? Ha igen, kivel?
(4.2. és 4.3. 10 perc)

5. Egészség

5.1. Milyen élményeitek vannak az orvosi vizsgálatokról? (Gondolhattok iskolaorvosra, fogorvosra, védőnőre vagy bármilyen egyéb orvosi vizsgálatra) **(10 perc)**

6. Család

6.1. Vannak-e olyan dolgok, amiket a családotokkal közösen szoktatok csinálni? Ha van, mi az? **(5 perc)**

7. Jövő - Lezárás

Köszönjük szépen, hogy megosztottátok velünk a gondolataitokat. A beszélgetés lezárásaként azt szeretném kérni Tőletek, hogy 1-2 mondatban fogalmazzatok meg, hogy mit gondoltok, mit fogtok 10 év múlva csinálni! **(5 perc)**